

Tôn vinh và chia sẻ

Ngày 17.5.2014, Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN) đã tổ chức Lễ trao Giải thưởng Tạ Quang Bửu lần thứ nhất; trao phần thưởng của Đảng và Nhà nước cho các nhà khoa học, nhà quản lý có nhiều đóng góp cho nền KH&CN nước nhà và tổ chức đối thoại với các nhà khoa học. Tham dự buổi Lễ có Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam, lãnh đạo một số bộ/ngành, hơn 300 nhà khoa học trong và ngoài nước cùng đồng đạo các cơ quan thông tấn, báo chí. Buổi Lễ đã tạo được dấu ấn đậm nét bởi không chỉ khích lệ, động viên tinh thần các nhà quản lý, nhà khoa học thông qua các phần thưởng xứng đáng mà còn tạo được diễn đàn sôi nổi để các nhà khoa học, đặc biệt là các nhà khoa học trẻ chia sẻ tâm tư, nguyện vọng và mong muốn đóng góp tài năng, trí tuệ phục vụ Tổ quốc trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế với nhiều thách thức hiện nay.

Vinh danh các nhà khoa học, nhà quản lý

Ngày 26.8.2013, Bộ trưởng Bộ KH&CN đã ký Quyết định số 2635/QĐ-BKHCN ban hành "Quy chế Giải thưởng Tạ Quang Bửu" nhằm khích lệ và tôn vinh các nhà khoa học có những thành tựu nổi bật trong nghiên cứu cơ bản, có đóng góp thúc đẩy nghiên cứu khoa học cơ bản nổi riêng và KH&CN Việt Nam nói chung tiếp cận trình độ quốc tế, tạo tiền đề cho KH&CN của đất nước phát triển và hội nhập. Đối tượng được xét, tặng Giải thưởng là các nhà khoa học Việt Nam là tác giả chính của các công trình khoa học xuất sắc được đăng tải trên các tạp chí khoa học chuyên ngành; nhà khoa học Việt Nam ở nước ngoài và nhà khoa học nước ngoài ở Việt Nam có đóng góp tích cực cho nghiên cứu cơ bản của Việt Nam. Trong lần trao Giải thưởng Tạ Quang Bửu lần đầu tiên này, 2 nhà khoa học được vinh danh là: GS.TS Nguyễn Hữu Việt Hưng (Khoa Toán, Trường Đại học Khoa học Tự nhiên, Đại học Quốc gia Hà Nội) với công trình "Các đồng cấu giữa các đại số Dickson-Mùi xem như các môđun trên đại số Steenrod" và PGS.TS Nguyễn Bá Ân (Viện Vật lý, Viện Hàn lâm KH&CN Việt Nam) với công trình "Đồng biến tạo trạng thái lượng tử thông qua các trạng thái W và kiểu W" (mỗi Giải thưởng trị giá 200 triệu đồng).

Bộ trưởng Nguyễn Quân trao Giải thưởng Tạ Quang Bửu cho 2 nhà khoa học

Phát biểu tại Lễ trao giải, Bộ trưởng Bộ KH&CN Nguyễn Quân bày tỏ mong muốn: "Giải thưởng sẽ ngày càng có uy tín và lan tỏa mạnh mẽ trong cộng đồng KH&CN, khích lệ đội ngũ trí thức KH&CN cả nước phát huy năng lực sáng tạo, say mê nghiên cứu khoa học".

Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam trao tặng Huân chương cho các nhà khoa học, nhà quản lý

Đồng hành trên con đường phát triển của nền KH&CN Việt Nam, bên cạnh các nhà khoa học trong nước, còn có không ít các nhà khoa học nước ngoài có tình yêu đặc biệt với Việt Nam. Một trong số đó là GS Pierre Darriulat (một nhà vật lý hàng đầu thế giới, Viện sĩ Viện Hàn lâm Khoa học Pháp từ năm 1986, hiện đang sống và làm việc tại Việt Nam). Ông là người có nhiều đóng góp quan trọng trong việc đào tạo nguồn nhân lực trong lĩnh vực năng lượng nguyên tử cho Việt Nam. Ghi nhận những đóng góp của GS Pierre Darriulat, Nhà nước ta đã quyết định trao tặng ông Huân chương Hữu nghị. Tại buổi Lễ, Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam đã trao phần thưởng cao quý này cho ông. Cùng được tặng thưởng lần này còn có các nhà quản lý lâu năm trong lĩnh vực KH&CN, đó là các ông: Đường Hồng Dật (nguyên Phó Chủ nhiệm Ủy ban Khoa học và Kỹ thuật Nhà nước - nay là Bộ KH&CN), Bùi Mạnh Hải (nguyên Thứ trưởng Bộ KH&CN), Lê Đình Tiến (nguyên Thứ trưởng Bộ KH&CN) - Huân chương Độc lập hạng

TIN TỨC VÀ SỰ KIỆN

Ba; Hoàng Văn Huây (nguyên Thứ trưởng Bộ KH&CN), Tạ Bá Hưng (Vụ trưởng, Trợ lý Bộ trưởng Bộ KH&CN) - Huân chương Lao động hạng Nhất; Nguyễn Quân (Bộ trưởng Bộ KH&CN), Ngô Quý Việt (Tổng cục trưởng Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng) - Huân chương Lao động hạng Nhì.

Đối thoại với nhà khoa học

Ngay sau Lễ trao các phần thưởng là chương trình “Đối thoại với nhà khoa học” giữa Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam, Bộ trưởng Bộ KH&CN Nguyễn Quân, 2 nhà khoa học vừa nhận Giải thưởng Tạ Quang Bửu với các nhà khoa học về các vấn đề thời sự đang được nhiều người quan tâm.

Trả lời câu hỏi của các đại biểu về định hướng và chủ trương đầu tư cho khoa học cơ bản trong thời gian tới, Bộ trưởng Nguyễn Quân khẳng định, Bộ KH&CN xác định nghiên cứu cơ bản có ý nghĩa nền tảng, không thể tách rời hệ thống KH&CN nói chung nên chắc chắn sẽ tiếp tục được đầu tư. Để hỗ trợ hiệu quả cho khoa học cơ bản từ nguồn vốn của Nhà nước, Quỹ phát triển KH&CN quốc gia đã ra đời năm 2003. Với sự hỗ trợ của Quỹ, tốc độ tăng trưởng các công bố khoa học trên những tạp chí uy tín (được ISI xếp hạng) luôn đạt trên 30% liên tục trong 5 năm vừa qua. Thực tế này cũng chứng minh sự hoạt động hiệu quả của Quỹ và sự nỗ lực của các nhà khoa học trong nghiên cứu cơ bản. Bên cạnh đó, còn có các chương trình cấp quốc gia, ví dụ như chương trình về toán học... cũng dành cho khoa học cơ bản sự đầu tư đáng kể. Hiện tại, Bộ KH&CN đang cùng cộng đồng các nhà khoa học xây dựng Chương trình phát triển vật lý đến năm 2020. Các lĩnh vực nghiên cứu cơ bản khác trong khoa học tự nhiên như hóa học, khoa học sự sống... cũng sẽ được nghiên cứu để xây dựng các chương trình phát triển cụ thể. Giải thưởng Tạ Quang Bửu hôm nay là minh chứng để thấy nhất cho cố gắng này. Chia sẻ quan điểm về vấn đề này, GS.TS Nguyễn Hữu Việt Hưng khẳng định: một quốc gia muốn tự cường, tự quyết định vận mệnh của mình, xác lập vị thế của mình trên trường quốc tế thì không thể không có một nền khoa học cơ bản vững mạnh.

Về chính sách trọng dụng và sử dụng cán bộ khoa học - một vấn đề được nhiều đại biểu đề cập, Bộ trưởng Nguyễn Quân cho biết, trong thời gian vừa qua, Đảng, Chính phủ đều thống nhất đây là vấn đề mang tính động lực thúc đẩy sự cống hiến và sáng tạo của các nhà khoa học. Thực hiện Nghị quyết số 20-NQ/TW của Hội nghị lần thứ 6 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về phát triển KH&CN và Luật KH&CN năm 2013, mới đây Chính phủ đã ban hành Nghị định số 40/2014/NĐ-CP ngày 12.5.2014 quy định việc sử dụng, trọng dụng cá nhân hoạt động KH&CN. 3 đối tượng của Nghị định là: nhà khoa học đầu ngành, nhà khoa học được giao chủ trì nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia đặc biệt quan trọng, nhà khoa học trẻ tài năng. Theo đó, các cá nhân hoạt động KH&CN này không chỉ được ưu đãi về tài chính mà còn cả điều kiện làm việc với tính tự chủ rất cao. Riêng đối với các nhà khoa học trẻ, TS

Đối thoại giữa Phó Thủ tướng Vũ Đức Đam, Bộ trưởng Nguyễn Quân, 2 nhà khoa học được tặng Giải thưởng Tạ Quang Bửu với các nhà khoa học

Nguyễn Bá Ân đề nghị các cơ quan quản lý hãy tạo cho họ sự bình đẳng, công bằng (chứ không phải ưu tiên) đối với các nhà khoa học lớn tuổi hơn. Đồng thời, TS Ân cũng khuyên các bạn trẻ hãy mạnh dạn dấn thân vào các hướng nghiên cứu mới, làm những gì mình thích và đừng nản lòng trước những thất bại. Cùng nhấn gửi đến các nhà khoa học trẻ, Phó Thủ tướng Vũ Đức Đam lưu ý các nhà khoa học trẻ hãy học tập tinh thần vượt khó của các thế hệ cán bộ KH&CN đi trước (những người vừa làm khoa học vừa đồng hành cùng đất nước trải qua các cuộc chiến tranh trường kỳ giữ nước đầy gian khổ) để vượt qua chính mình và đóng góp nhiều hơn cho đất nước.

Hầu hết các ý kiến tại buổi đối thoại đều nhận định KH&CN hiện nay đang có nhiều thuận lợi cho sự phát triển nhưng cũng đứng trước những thách thức không nhỏ. Thách thức ấy trước hết đến từ chính nội tại phát triển của ngành KH&CN trong nước, mà theo Bộ trưởng Nguyễn Quân, mặc dù đã có Nghị quyết, có Luật (như trên đã nói) nhưng quá trình đưa Nghị quyết và Luật vào cuộc sống còn nhiều khó khăn. Trong đó khó khăn lớn nhất là đổi mới tư duy, đặc biệt là tư duy của những người làm công tác quản lý. Chừng nào chúng ta chưa chấp nhận cơ chế quỹ, chưa chấp nhận cơ chế đặt hàng, chưa chấp nhận cơ chế khoán chi trong KH&CN thì chừng đó hiệu quả của những quy định pháp luật về KH&CN sẽ còn bị hạn chế. Chừng nào chúng ta chưa quan tâm đến cuộc sống, thu nhập của những người làm khoa học, chưa mạnh dạn thay đổi nếp quản lý theo cơ chế cũ thì chừng đó chúng ta chưa thể có được sự phát triển đột biến trong KH&CN.

Bên cạnh đó, KH&CN còn đứng trước nhiều thách thức và đòi hỏi của thời cuộc. Hiện nay, trên bình diện quốc tế, yếu tố mang tính chất quyết định cho vị thế của một quốc gia chính là KH&CN (thể hiện trong mọi lĩnh vực). Trước những trở ngại này, Phó Thủ tướng Vũ Đức Đam nhấn mạnh: một quốc gia muốn đứng vững trước mọi biến động, trước mọi thử thách phải là một quốc gia *Giàu và Mạnh*. Vì vậy, Phó Thủ tướng mong muốn trong điều kiện còn nhiều khó khăn của Việt Nam, mỗi cá nhân, mỗi tập thể nhà khoa học hãy cố gắng tự vượt lên chính mình, làm tốt hơn nhiệm vụ của chính mình. Đó chính là hành động yêu nước thiết thực, chân chính và có như vậy KH&CN của Việt Nam mới có thể cất cánh trong tương lai.

Tin: Minh Nguyệt
Ảnh: Xuân Diện